

det ofte hender, at han ikke er det. Ja, det er meget muligt, at man endog blandt de Tusinde Præster meget godt kan finde flere, som ikke ere kristelige Mænd; men derom er Spørgsmaalet jo ikke. Spørgsmaalet er, om Fordringen og ikke om dens praktiske Udførelse; den maa man saa søge at faae udført saa godt, som man kan. Jeg siger altsaa, at naar man gjenneførte den Lov, som nu foreligger her, saa vilde man lidt efter lidt ganste naturligt komme til at opgive Fordringen om, at Læreren skulde være en kristelig Mand, og Følgen deraf vilde da blive den, at Skolen efter kortere eller længere Tids Forløb, istedetfor nu at hvile paa et kristelig-religiøst Grundlag, vilde stubbe dette tilside og komme til at hvile — ja, jeg veed ikke, hvilket Grundlag den vilde komme til at hvile paa — paa den enkelte Lærers private Følelse, Stemning eller Mening. Naar den dogmatiske Side fuldstændig skræres bort fra Bibelundervisningen, saa vilde den Bibelundervisning, som vil blive tilbage i Skolen, ikke være meget mere værd end enhver anden historisk Undervisning (Modsigelse af Berg). Ja, hvis det er en kristelig Lærer, der giver denne Undervisning, saa vil han ganste vist med Nødvendighed, om ikke i Lektierne saa dog i sine Foredrag for Disciplene, komme til at give dem Dogmatismen ind paa en vis Maade, men er han ikke en kristelig Lærer, saa kan han — og deri vil Ingen kunne forhindre ham — behandle det Hele som en slags Mythologi (Modsigelse). Ja, jeg vil bede de Herrer nøiere at overtænke denne Sag. Jeg vil bede de Herrer i denne Sal og de Mænd her i Landet, som til Syvende og sidst ere enige med mig — og det er den store Mængde — i, at Skolen bør hvile paa et religiøst Grundlag, betænke, om de ikke lade sig drive af Illusioner — maaste af entusiastiske Illusioner — med Hensyn til, hvad det religiøse Liv fra Hjemmet, paavirket gjennem de rent firkkelige Autoriteter, kan yde. Jeg beder dem nøie at overtænke, om de ikke helligt vilde komme til at fortryde, dersom de gave deres Understøttelse til en Foranstaltning, som kan kunde blive til Fordel for deres og vore Modstandere, til Fordel for den Kamp mod det Bestaaende, som er af en ganste anden Betydning for hele Samfundslivet end den Kamp, der i politisk Henseende kan være imellem Høire og Venstre. Dette beder jeg, som sagt, de Herrer at betænke. Jeg veed ialtfald med mig selv, at, da jeg nu engang har faaet det Høvert af Kongen at administrere den danske Folkkirke og det danske Skolevæsen, saa skal det ikke, naar jeg forlader denne Plads — det være om kortere eller længere Tid — kunne siges, at disse Institutioner, som jeg betragter som de væsentligste heri Landet, have lidt den mindste Slæde ved min Feil. — Jeg kommer dernæst til Spørgsmaalet om Skolelærerne, og skal da først yttre et Par Ord om

deres Uddannelse. Efter hvad jeg nu har udtalt, vil man kunne forstaa, at jeg ikke kan være nogen Ven af Lanten om at nedlægge Seminarierne. Denne Lante, som et Dieblit kunde synes ret tiltalende, og som jo er fremkommen fra det ærede Medlem for Veile Amts 3die Valgkreds (Th. Nielsen), at lade vordende Skolelærere tage Præliminærexamen, det være den høiere eller lavere, og dernæst komme en kortere Tid paa et Skolelærerseminarium her i Kjøbenhavn, tror jeg ikke vil virke heldig. For det Første mener jeg, det vil virke uheldig i den Retning, jeg nu har havt Leilighed til at udvikle, men dernæst tror jeg heller ikke, at selve Uddannelsen af Skolelærerne vil blive saa heldig som nu; jeg kan ikke tro, at det vil virke heldig paa saadanne unge Mænds Uddannelse, at de leve her i Kjøbenhavn et Aars Tid eller to. Man kan jo nok sige, at Omgangen med Mænd af høiere Dannelse vilde kunne indvirke heldig paa de vordende Skolelærere; men man tager vist feil i saa Henseende, man maa tage Sagen praktisk og se, fra hvilken Samfundsklasse disse Mænd komme, og hvem de ville komme til at omgaas her i Kjøbenhavn. I Sandhed, efter hvad jeg kjender til Kjøbenhavnske Forhold, tror jeg ikke, at de Mænd eller Familier, som de ganste naturlig ville komme til at omgaas her, ville give dem noget høiere Syn paa Tilværelsen eller en større Dannelse end de Mænd og Familier, som de ville komme til at omgaas, om de blive paa Landet. Dernæst maa man ogsaa tage Hensyn til de Lønninger, man giver Skolelærerne, og det Liv, man som Følge deraf fordrer af dem, at de skulle føre. Den Lønning, man giver Skolelærerne, bør være anstændig; men der kan jo ikke være Tale om i nogen overordentlig Grad at forhøje den, saaledes at de f. Ex. bleve stilledes i Lighed med Præsterne, det kan der jo ikke være Tale om; jeg veed ikke, om man vil kalde det heldigt eller ikke heldigt, det er et Faktum og saaledes er Forholdet. Skolelærerne ville altsaa for en stor Mængde komme til at udgaa af den Samfundsklasse paa Landet, mellem hvilken de senere skulle leve. Naar der nu spørges, om man tror, at det vil hjælpe dem frem, at det vil hjælpe dem til at faae større Indflydelse i god Retning i deres Kredse, at de have opholdt sig et Aarstid i Kjøbenhavn, saa vil jeg sige, at jeg ikke tror det, jeg tror snarere det Modsatte. Jeg mener altsaa, at man i det Væsentlige skal blive ved den Uddannelse af Skolelærerne, som man nu har. Hvad deres Kaldelsesmaade angaar, mener jeg, at man ogsaa kan blive ved, hvad man har. Der kan siges en hel Mængde mod den nuværende Kaldelsesmaade, den er ikke meget retfærdig mod Skolelærerne, tværtimod snarere uretfærdig, men fra Skolens Standpunkt kan man ikke klage over den, Skolen kan blive lige saa godt besørget ved den Maade, paa hvilken Lærerne nu kaldes, som, hvis man vilde følge en anden Vej og lade Lærerne rykke op til de bedre